

PROPOSTA DE POSTA EN FUNCIONAMENT DE
L'ESCOLA D'EDUCADORS ESPECIALITZATS
DE LES COMARQUES GIRONINES

I N D E X

1.- EVOLUCIO D'UN PROCES

2.- QUAN PARLEM D'EDUCADORS ESPECIALITZATS,
DE QUI PARLEM

3.- NECESSITAT DE LA FORMACIO
D'EDUCADORS ESPECIALITZATS

4.- L'ESCOLA D'EDUCADORS ESPECIALITZATS
QUE PROPOSEM

PROPOSTA DE POSTA EN FUNCIONAMENT DE
L'ESCOLA D'EDUCADORS ESPECIALITZATS
DE LES COMARQUES GIRONINES

1.- EVOLUCIÓ D'UN PROCES

1.1. ANY 1981.

En les conclusions de les II Jornades sobre Marginació Social organitzades pel SERGI celebrades a Girona el gener de l'any 1981 quedava textualment establert: "Es sol·licitarà formalment a la Generalitat i a la Diputació la creació d'una Escola d'Educadors Especialitzats a les Comarques Gironines". En aquells moments teníem molt clar que calia incidir en el terreny de la prevenció si es volia plantar cara al tema de la marginació. Sabíem que la prevenció no es un afer de despatx sinó de treball directe, no de voluntarisme, sino de professionalització. Per això intentàvem de crear l'interés professional i institucional entorn de la figura de l'educador especialitzat i de la seva promoció a casa nostra. En aquells moments es començava a insinuar una demanda d'educadors, i fins i tot de formació d'educadors, (moment inicial del Centre Joan Riu), i semblava que l'aposta institucional prenia igualment aquesta direcció.

El Plé de la Diputació de Girona de l'octubre de 1981 en resposta a la demanda, acòrda la creació d'aquesta futura escola, figurant en l'acta corresponent aquestes paraules textuais: "PRIMER.- Aprovar l'inici dels treballs necessaris per a la creació de l'Escola d'Educadors Especialitzats

per a Centres d'Assistència Social. A tal fi, procedir a la redacció d'un projecte en el que es recullin els objectius, continguts, programa docent i pressupost. SEGON.- Demanar a la Generalitat de Catalunya l'alt patrocini i ajuda en la creació i funcionament de l'Escola..."

Han passat anys i encara que l'Escola no s'ha posat mai en marxa, si que ha seguit mantenint-se la demanda d'educadors i paralelament la demanda de formació.

Al mateix temps es veu amb preocupació que la demanda s'està cobrint amb persones, les perspectives professionals de les quals no sempre estan en l'educació especialitzada i abandonen la tasca així que les seves pròpies aspiracions es veuen acomplertes.

Es veu igualment amb preocupació l'aprofundiment de les causes de marginació en agreujar-se les condicions socio-econòmiques d'àmplies capes de població, sobretot en la joventut.

Per tant necessitem un escola que cobreixi les necessitats de formació, de formació permanent i reciclatge i d'investigació, completament vertebrada i integrada en la realitat social de les comarques gironines.

1.2. ANY 1984

Un grup de persones sensibles a aquesta problemàtica, i conscients de que es molt difícil de que ara i aquí la resolguin les institucions, es reuneixen a finals d'any per començar a estudiar la possibilitat de posar en marxa una escola d'aquest tipus.

Formen el grup inicial: F. Carbonell, M. Casadevall, J. Jubert, A. Martinell, A. Mora, M. Palahí, J. Ribera, F. Rodríguez i J. Sureda.

Es discuteix en un primer període de sessions de treball la conveniència o no d'aixoplugar-nos sota una institució que faci una tasca de coordinació d'esforços i de promoció de l'Escola, decidint que en cap cas això no ha de fer-li perdre autonomia.

SERGI patrocina la iniciativa, en tan que no tingui autonomia pròpia, en dissenya el funcionament i busca tots els recolzaments institucionals per fer-la possible.

L'Escola seria, doncs, fruit d'una iniciativa i una promoció privades, defugint, no obstant tot afany de lucre, congruentment amb el que queda establert en els estatuts de l'associació, i amb una clara voluntat de servei públic.

1.3. ANY 1985

A partir d'aquests moments s'inicien unes reunions de treball setmanals amb la doble intenció de dissenyar la futura escola, i de fer les gestions necessàries per a fer-la possible. S'afegeixen al grup inicial: T. Castanys i C. Jornet amb l'intenció de que, des dels inicis, educadors especialitzats en actiu estiguin presents a les sessions de treball.

Els contactes amb tècnics del departament de Formació Professional de Barcelona fan que ens adonem de les dificultats amb que ens trobarem si intentem encasellar aquests estudis dins de F.P.2. D'altra banda tampoc veu possible l'integració dins de l'àrea de les Escoles Universitàries.

La decisió, però, de tirar endavant l'Escola és ferma a partir del maig del 85, i per tal d'avançar en aquest objectiu es constitueix un Consell Gestor, i dins d'aquest una Comissió Executiva, i també un inicial Equip Pedagògic.

El Consell Gestor es format per: F. Carbonell, M. Casadevall, T. Castanys, J. Jubert, C. Jornet, A. Martinell, A. Mora, J. Ribera i F. Rodríguez.

Es reponsabilitzen de l'Executiva: F. Carbonell, M. Casadevall, A. Mora, J. Ribera i J. Sureda.

En ordre a un futur Equip Pedagògic s'integren: J. Jubert, C. Jornet, A. Martinell, M. Palahí i F. Rodríguez.

Continuen els treballs en diversos aspectes (marc sociològic referencial d'una escola d'educadors, perfil professional de l'Educador Especialitzat, disseny de les característiques de la futura escola...)

Des dels inicis es veu la conveniència de convidar a determinats Col·lectius i Institucions a formar una mena de Consell Assessor de la futura Escola i també en la seva fase de creació.

Per aquest motiu es concerta una entrevista amb representants de les Institucions franceses CEMEA (Centre d'Entrenament als Mètodes d'Educació Activa), CREAT (Centre Regional per l'Infància i l'Adolescència Inadaptades), ANEJI (Associació Nacional d'Educadors de Joves, Moviment d'Acció Educativa Especialitzada). Aquesta entrevista tingué lloc a Montpel·lier el passat 9/11/85 i entre les seves conclusions en destaquen:

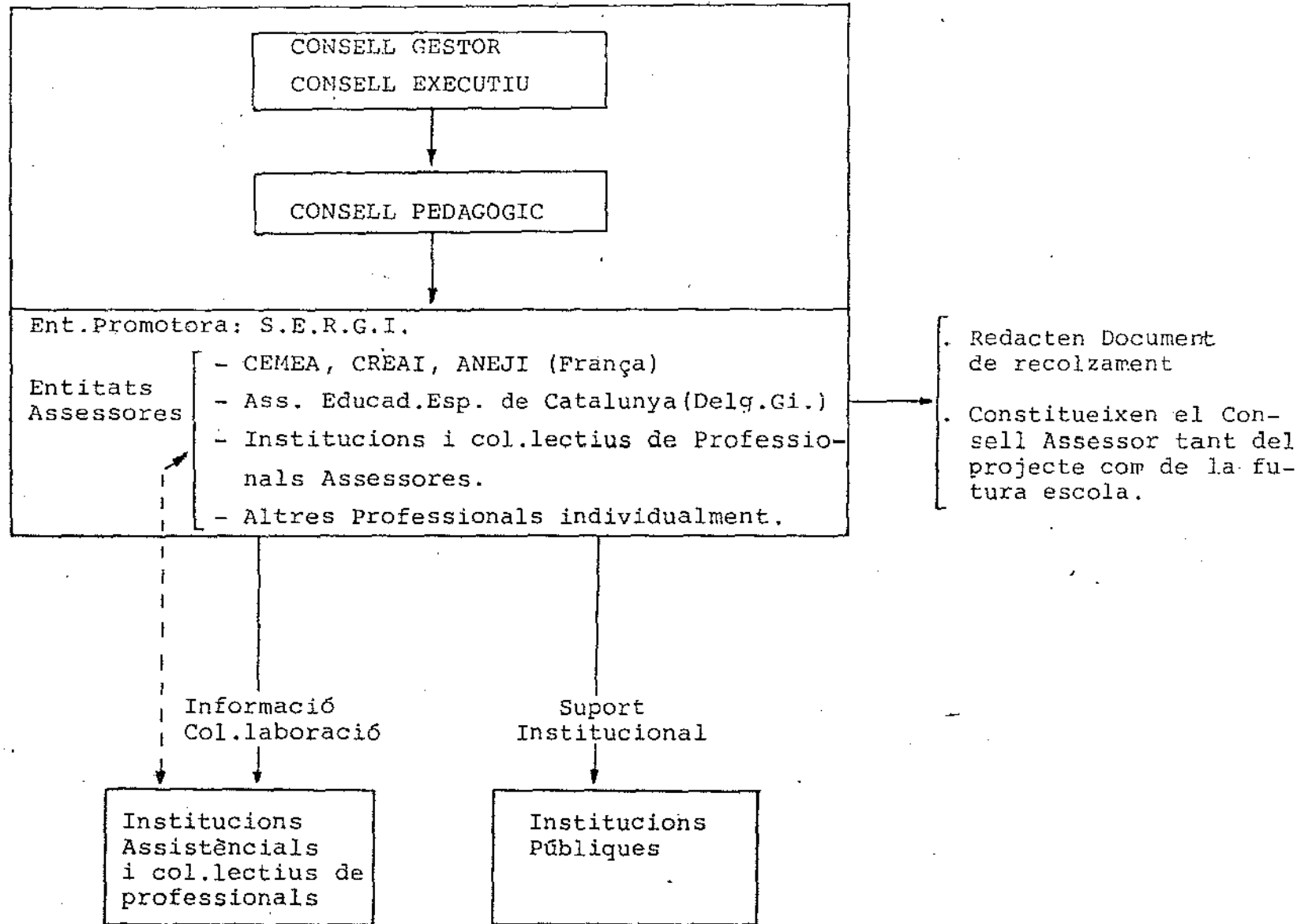
- Davant el projecte d'Escola d'Educadors Especialitzats de les Comarques Gironines i el seu posterior funcionament manifesten el seu total suport i col.laboració.

- La materialització de la col.laboració mútua està oberta a les necessitats d'ambdues parts i a l'interés que hi hagi en augmentar-la, essent la seva oferta molt generosa i oberta al futur.

En aquets moments es necessita però el màxim recolzament a aquest projecte tant per part de col·lectius de professionals com d'institucions públiques (assistencials o no). De manera que es pretén, a partir d'aquest dossier informatiu, tant donar a conèixer el nostre projecte, com aglutinar aquells col·lectius i institucions, que coincidint inicialment amb els nostres presupòsits i amb consciència de la necessitat d'aquesta escola, es disposin a recolzar-la d'una manera activa, des del seu terreny i amb l'aprofundiment que es cregui oportú per ambdues parts.

Aquestes institucions formarien les "Entitats Assessoras" que s'especifiquen en el següent organigrama de relacions institucionals.

RELACIONS DEL CONSELL GESTOR DE L'ESCOLA D'EDUCADORS ESPECIALITZATS DE LES COMARQUES GIRONINES

2.- QUAN PARLEM D'EDUCADORS ESPECIALITZATS, DE QUI PARLEM?

Ens referim a aquells professionals que treballen amb persones, que per diverses raons es troben en situacions de marginació, sigui social, física, psíquica, etc..., en el nivell més quotidià de l'existència d'aquests individus. Per entendre'ns aquells que en les Institucions cuiden els espais de vida quotidiana (menjador, dormitori...), i que en les situacions de medi obert treballen amb les colles del carrer. En les Institucions han pres històricament diversos noms: "Àios", monitors, zeladors, cuidadors, auxiliars ocupacionals, o simplement auxiliars.

Aquesta feina, infra-valorada i socialment poc coneguda, ha estat reivindicada en els darrers temps com una activitat educativa i terapèutica bàsica tan per prevenir com per reestructurar personalitats malmeses. D'aquí que, a Europa des de fa 25 anys s'estiguin preparant professionals per treballar com a Educadors Especialitzats. Figures eminents de casa nostra, com el Dr. F.Tosquelles, han contribuït a aquesta recuperació professional.

A l'any 69 es creà a Barcelona el "Centre de Formació d'Educadors Especialitzats", fruit d'una iniciativa privada. Els pocs professionals que en sortiren són els qui han mantingut encesa la torxa d'aquest buit professional.

Malgrat tot, els professionals que entren a treballar com a educadors tenen massa vegades encara la consideració de personal "no tècnic", "no especialitzat", enfront del personal tècnic o especialitzat que serien els mestres, els metges, els assistents socials,

i darrerament els psicòlegs.

Convindrà insistir en els àmbits distints que cada un d'ells treballa per donar-nos compte del camp específic de l'educador: En primer lloc, les tasques educatives de l'educador especialitzat, no són docents. Això el distingeix del mestre. Els instruments educatius seran també diferents. És la seva pròpia relació personal, la convivència i tots aquells instruments propis de les intervencions professionals que realitzi en ordre a afavorir processos de maduració personal i/o col·lectiva.

Allò, però, que defineix la especificitat professional és el marc: Els moments normals de vida i de relació. La quotidianitat. L'anàlisi, la reflexió i la intervenció professional en els moments més aparentment anodins. La vida, -el carrer o a la Institució- és el que es tracta d'aprendre a llegir i transformar.

Estem parlant doncs, d'una activitat antiga però amb un contingut nou i amb un bagatge teòric en elaboració des de fa 25 anys i que està dibuixant uns trets professionals específics, tot i que aquests trets no són closos i acabats sinó molt oberts.

3.- NECESSITAT DE LA FORMACIÓ D'EDUCADORS ESPECIALITZATS

Constatem la necessitat de la formació d'Educadors Especialitzats des de quatre perspectives o àmbits diferents:

Un primer àmbit a tenir en compte, en el moment d'enmarcar la necessitat de l'Escola d'Educadors Especialitzats a les Comarques Gironines, neix de la valoració de les necessitats de la pròpia població, que per diferents motius es troba amb mancances i/o handicaps que impossibiliten una vida autònoma i una relació positiva amb el seu entorn més immediat, i de l'anàlisi de les demandes d'aquesta població en els aspectes educatius, socials i culturals.

L'anàlisi de les causes i de les necessitats de la situació d'aquesta població, cada vegada més es relaciona amb fets globals i lligats a un contexte ample de interrelacions. Però malgrat aquesta conceptualització en el moment d'atendre-la i tractar-la, aquesta valoració no té correspondència amb la realitat, ni es donen les previsions de personal adequat. L'anàlisi es detura en la necessitat del servei i es descuiden aquells moments, espais i necessitats més quotidianes, però vitals, que són la base d'una atenció global. Mentre no hi hagi una dotació per els mitjans bàsics i elementals impossibilitem objectivament una resposta coherent a les necessitats de la població afectada.

Hi ha un segon àmbit relatiu a les institucions i serveis. En els últims anys hi ha hagut un augment important en la demanda d'educadors i/o de personal amb aquestes funcions sense que aquesta demanda hagi

trobat en les nostres comarques persones amb aquesta professió i, el que és més preocupant, sense possibilitats de formació. Son moltes i heterogènies les institucions en les que treballa personal amb tasques d'educador:

- . Institucions d'atenció a menors
- . Institucions d'atenció a la salut mental
- . Institucions amb funcions més preventives com Ajuntaments
- . Serveis escolars complementaris: monitors d'esport, de menjador...
- . Centres de disminucions físiques, psíquiques, sensorials.
- . Tallers ocupacionals
- . Altres Institucions que ja han implantat aquestes tasques com les presons.
- . Programes puntuals de moltes d'aquestes Institucions com per exemple en el cas de les toxicomanies: Centres terapèutics, granjes de 1a i 2a etapa, tallers terapèutics...
- . Tots els nous serveis de moltes Institucions: Serveis personals d'ajuda a la Llar, animadors de Llar, Centres de dia, col·lectius, monitors i animadors del lleure infantil i juvenil i animadors socio-culturals en general..
- . Serveis de formació permanent
- . ETC.

Constatem a més, com aquestes Institucions tenen greus dificultats en definir els serveis, funcions i rols que volen adjudicar a aquests professionals. Per respecte als professionals i als seus rols, i per tal de clarificar, consolidar i possibilitar aquests

serveis, és important la creació d'un marc de referència i de formació bàsica. Continuar dissenyant nous serveis i atencions a la població sense la corresponent preocupació per professionalitzar a qui ha d'atendre aquestes tasques, és posar bases a un fracàs futur.

Tenim en aquests moments una producció de lleis i normatives relacionades amb les disminucions (LLISMI), serveis penitenciaris i la "Llei del Menor". Aquesta és una legislació obligada donat que era impresentable actuar amb normatives anteriors a l'any 1950 que per ideologia i per obsolescència no podien seguir vigents. El que cal ara es fer viable aquestes normes. En elles s'exigeix professionalització i serietat en les accions i serveis. Cal exigir la mateixa serietat a l'hora de poder aplicar la llei. Es massa corrent que les concepcions legislatives vagin per davant de l'organització social on s'emmarquen i on s'han de materialitzar. Es crea la funció però no hi ha personal format.

En tercer lloc, des del propi àmbit dels Educadors, on repetidament es manifesta la necessitat de formació i fins i tot es promouen iniciatives en aquest sentit, es important de comptar entre nosaltres amb un Centre que possibiliti la formació i professionalització.

La manca d'aquest instrument afecta els propis professionals de dues maneres: per una banda crea dispersions importants donat que ni la Institució ni el professional tenen clara la tasca encomanada. Per altra banda els professionals es troben atenent serveis que superen les seves possibilitats i recursos provocant desajustos tant a la població que atenen com en la seva pròpia persona.

Des d'un àmbit més teòric caldria posar en evidència que tots aquells criteris bàsics en els serveis socio-sanitaris (desinstitucionalització, descentralització, normalització,...) se'n van en orris si no es preparen les persones que tindran les responsabilitats bàsiques i més operatives de materialitzar aquests criteris. Per exemple: La desinstitucionalització en el cas de menors amb problemes psico-socials passa per la creació tant de mini-residències com de fer arribar recursos en els llocs que originen amb més freqüència aquestes problemàtiques. En ambdós cassos son imprescindibles els Educadors, no n'hi ha prou d'una bona anàlisi i un bon disseny si les persones que han d'executar-ho no hi son.

Seguint amb exemples, la descentralització i/o la desconcentració en les atencions primàries i de prevenció, de cara a apropar els serveis als usuaris, passa igualment per acostar professionals preparats on es generen els conflictes. De la mateixa manera la millora qualitativa de les atencions institucionals a Psiquiàtrics, Geriàtrics,...

Darrerament es parla de la integració de nens amb dèficits en la escolaritat normal per tal de facilitar la seva integració i normalització de la seva forma de vida. Es igualment evident que sense uns professionals de reforç que cuidin els moments més quotidians i de relació, el simple estar junts no farà més que reforçar els esquemes dominants de rebuig a la deficiència. El mateix podem dir de programes puntuals com el de prevenció a la toxicomania o de intervenció en serveis molt més específics com el cas de les presons. O d'altres serveis molt més preventius com els casals, les colònies i el lleure en general dels nens i adolescents.

4.- L'ESCOLA D'EDUCADORS ESPECIALITZATS QUE PROPOSEM

L'avenç en la consideració professional de l'Educador Especialitzat és fruit d'una confluència de conclusions que des de camps diversos de la ciència (Psicologia, Socials, Medicina) han vingut a il·luminar la importància de la relació educativa en la vida quotidiana.

Però aquesta es una professió jove, de difícil encasellament, amb moltes i riques facetes difícilment reduïble al món de les Institucions tancades i, amb entrades en espais fins ara reservats; l'escola, la sanitat, la cultura...

D'aquí que la formació d'aquests professionals plantegi seriosos problemes, tant per raó de les ciències que inspiren la professió com per la diversitat de sortides en aquest moments i previsibles en el futur. Aquestes dificultats, però, han d'estimular solucions creatives.

L'Escola d'Educadors especialitzats tindrà, doncs, com a primera exigència la de fornir una sòlida formació comú o bàsica tot i permetent una diversificació de les sortides professionals que la realitat social demanda, absolutament oberta cap a les noves realitats.

L'Escola d'Educadors Especialitzats haurà igualment d'atendre tant la formació, en ordre a una capacitació professional, com el reciclatge dels Educadors que exerceixen sense formació adequada, com aspectes de recerca pura o aplicada per la via dels seminaris o dels grups d'especialització.

I encara es preveu que haurà de cercar sol.lucions molt creatives tant en ordre a compartir espais de formació amb altres professionals, (psicòlegs, mestres, monitors de lleure) per necessitat de tenir llenguatge i instruments de treball comuns i facilitar el futur treball interprofessionals en el que l'Educador Especialitzat s'haurà d'integrar, com en ordre a establir espais de formació propis que incitin l'interés d'altres professionals, donat que l'Educador Especialitzat pot servir d'introducció a noves iniciatives per raó de la seva presència en llocs d'avanguardia de la intervenció social.

PROPOSEM, doncs, en concret una Escola d'Educadors Especialitzats que respongui a les següents característiques:

- Un espai de FORMACIO, RECICLATGE i RECERCA no solament en l'àmbit estricte de l'educació especial sinó obert i conjuntament amb altres professionals vinculats al camp social, educatiu i cultural.
- L'ESCOLA, tot i partir d'una iniciativa privada, té voluntat de convertir-se en ESCOLA PÚBLICA, plural i oberta. Mantindrà davant l'administració l'exigència del reconeixement d'unes titulacions específiques i del pròpi status professional.
- L'ESCOLA vol definir-se per la seva voluntat d'integració en la realitat social de les Comar-

ques de Girona amb les seves Institucions, col·lectius i entitats juntament amb les quals vol constituir-se i desenvolupar-se.

- L'ESCOLA D'EDUCADORS ESPECIALITZATS vol arribar a ser un punt de referència obligat en la reflexió i investigació de les realitats que atenen els professionals dels camps, social, educatiu, cultural i socio-sanitari.

Girona, desembre 1985